

עין משפט ור מצה

י. מ"י פ"ד מהל' טומאת אוכלין הל' טו ודלא כר"ש.

יא. מ"י פ"ג מהל' טומאת אוכלין הל' ז [סמג עשין רמז].

פ"ב: א. מ"י פ"י מהל' טומאת אוכלין הל' י.

ב. מ"י פ"י מהל' טומאת אוכלין הל' ו. [ז, ט].

ג. מ"י פ"י מהל' טומאת אוכלין הל' ט.

ד. מ"י פ"י מהל' טומאת אוכלין הל' י.

פ"י רב האי גאון

ז. מפני הפיקריקון. פירוש ליסטין ואנשי מלכות כדאמר' (גיטין נה, ב) לא היה סיקריקון.

ציונים ברמב"ם

פ"ב: מ"א: (א) בנדרס: ואפילו אם היה משקה הבית טמא.

(ב) בנדרס ליתא טמאין.

(ג) בנדרס חסר מכאן עד שאובין דלקמן.

ליקוטי הגר"א

פ"ב: מ"א: בא במים שאובין כו'. זה הכלל כל זיעה הבאה

מחמת המים ^{אוצר החפז} טמאה וכל שלא מחמת המים ^{אוצר החפז} טהורה. והיינו טמאה

דכולהו. (א"י)

האובל שומשמן באצבעו. דרכו להכניס תחלה אצבעו בפיו וללחלו ברוק ומכניס אצבעו בשומשמן שצידו השניה ונדבקין באצבעו ומכניס לפיו ואוכל ומחמת כך נתלחלה היד שהשומשמן בו ובמשקין שעל ידיו פליגי אי מכשירין או לא

ד"ש סבר דאין מכשירין ללחלה אצבעו נתכוון ולא ללחלה ידיו ורצון סברי כיון דאחשביה באצבעו מכשיר אפילו שלא לרצון וצריך לדקדק לר"ש דלהוי כמשקה שתלחלו לרצון וסופו שלא לרצון דמכשיר וה"נ הרי היה על אצבעו לרצון יש לפרש דקסבר ר"ש דלא היה לרצון אלא כדי שיתלחלו בו האצבע אצל העודף לא לרצון הוא ואין לתמוה על הא דרוק חסוב כמים להכשיר דלקמן בפ"ו מן גבי תולדות המים היוצא מן הפה:

ז. **מפני הפריקין.** בני אדם רקים כמו חצורה שכולה סריקין צפרק בן סורר ומורה (דף ע: מלשון אילן סרק שאינו עושה פירות (ב"ב דף קז:) אנשים רקים דיפתח (שופטים ט) תרגום גוברין סריקין ואית דגרסי הכא מפני הסיקין מלשון

סיקריקין דפרק הניזקין (דף נה:) שהיו מזיקין ואונסין את ישראל: **בשבולת הנהר.** להביאן עמו אין יכול לנושאן ומשיטן על פני המים. שכולת לשון שציל מלשון (תהלים סט) ושיבולת שטפתני:

פרק ב: א. מהורה. אינה מכשרת את הפירות: **זיעתו טמאה.** למחמת המים היא ודוקא צא במים שאובין אצל מחוברין ללא מכשיר לא דאע"ג דהשתא מיהא תלושין נינהו לא לרצון נתלשו: **ב. מרחץ טמאה.** של מים שאובין:

פירוש הרא"ש

פיו ומכשיר. (הרוק הוא תולדות המים ומכשיר): **האובל שומשמן באצבעו.** הרוצה לאוכל מניח אצבעו בפיו ללחלו ברוקו ומכניס אצבעו בשומשמן שצידו השניה ונדבקין באצבעו ונותן לתוך פיו ואוכל ומחמת כך נתלחלה היד שהשומשמן בתוכה ר' שמעון סבר דמשקין שצידו לא מכשיר ללחלה אצבעו מכיון ולא את היד ומה שעל היד הוי שלא לרצון ורצון סברי כיון דאחשביה ללחלה האצבע הוי לרצון אף מה שנדבק ציד: **מפני הפריקין.** אנשים רקים כמו חצורה שכולה סריקין צפרק בן סורר ומורה (דף ע: מלשון אילן סרק שאינו עושה פירות אנשים רקים דיפתח (שופטים ט) תרגום יונתן גוברין סריקין ואית דגרסי סקרין מלשון סקריקון דפרק הניזקין (גיטין נ"ה:) שהיו מזיקין ואונסין את ישראל: **בשבולת הנהר.** מלשון שציל מקום דפית מים כדכתיב אל תשטפי שכולת מים. גליון (רמב"ם ואין הלכה כרבי שמעון):

פ"ב. א. זיעת בתים וכו'. פירוש זיעת במים דרך המים הצנויים בתחתית ארץ וכן צורות [שיחין] ומעורות להזיע אע"פ שאין בהם מים ואותה זיעה לא חשיבה משקה. וכן **זיעת אדם ואפילו שותה משקים טמאים** דהזיעה מגופו יוצאה ולא צאת מן המשקים: **בא במים שאובין.** ונטמא גופו שגורו חכמים (זבים פ"ה מ"ב) הצא ראשו ורובו במים שאובין שנפסל גופו מלאכול בתרומה והמים שעליו טמאים ונטמא גס הזיעה שעליו. **ואם נפתג.** ואין עליו מים זיעתו טהורה: **ב. מרחץ וכו'.** פירוש

ג. כבר ביארנו צ"ל אחד עשר של כלים [מ"א] שכלי זיעתה טמאה. מכשרת את הפירות ומטמאתן: מתכות שנטמאו, אפילו הותכו כמה פעמים, אם שזעשה מהם כלים חזרו לטומאתן הישנה עד שיטהרו צהולה שליש ושציעי וטבילה, או^(א) טבילה בלגד אם לא נטמאו במת. ופירוש

עין משפט ור מוצה
ה. מ"י פ"י מהל' טומאת אוכלין הל' יא.
ו. מ"י פ"י מהל' טומאת אוכלין הל' יב.
ז. מ"י פ"ז מהל' כלים הל' ד.
ח. מ"י פ"ז מהלכות מטמאי משכב ומושב הל' ו.
ט. מ"י פ"ז מהל' טומאת אוכלין הל' טו.
י. מ"י פ"ז מהל' טומאת אוכלין הל' כו.

מסורת הש"ס

פ"ב: א (א) [כלים פ"א מ"ד]

צינונים ברמב"ם

מ"ג: (א) בנדפס חסר מכאן עד במת. (ב) בנדפס: כמין קדרות ושוליהן שטמין. (ג) [בל"ע "לאנחא קד תכון"]. בנדפס: לפי שכן מים וכו'.

הגהות הגר"א

[ו] פ"ב מ"ב: במתני' שמחמת הבריכה טמאה וטהורה בכי יותן, כצ"ל.

ליקוטי הגר"א

מ"ג: מי שפיכות כו'. דירידה הגשם עליהן מטהרתן ברוב ודוקא בעת ירידתן אבל אחר ירידתן לא בטל בהן אפילו טיפה אחת מים טמאים כמ"ש בריש מקראות (פ"א מ"א) שתה טמא כו' הדיח כו' ואמרינן בתוספתא והביאה הר"ש שם דחיישינן לטיפת מים טמאים שנפל מפיו ועמש"ש. ואמר במתני' שם אחד מי גבאים כו' מי תמצית כו' פסקו הגשמים כו' וז"ש אבל אם קדמו כו' ואמר טמא לא כל המים אלא אותן מי שפיכות לבד כמ"ש בריש מקראות אלא משום התערובות. (מאורות הגר"א)

מ"ד: הטורף כו'. תניא בתוספתא הטורף את גגו והמכבש את כסותו אימתי יודע אם רבו גשמים או לאו בתחלה היה מנטף גסות, ועכשיו הוא מנטף טיפין עבות רבי יהודה אומר בתחלה היה מנטף טיפים תחובות ועכשיו יורד טפה אחר טיפה. (א"ר)

זיעתה טמאה, וטהורה בכי יותן.
הבריכה שבבית והבית מזיע מחמתה, אם טמאה זיעת כל הבית שמחמת הבריכה טמאה. [ו] ג. **ישתי בריכות אחת טמאה ואחת וטהורה, המזיע קרוב לטומאה טמא, קרוב לטהורה טהור, מחצה למחצה טמא.**
ברזל^(ב) טמא שבגללו עם ברזל טהור, אם רוב מן הטמא טמא, אם רוב מן הטהור טהור, מחצה למחצה טמא.
גצירות שישראל וגוים מטיילין לתוכן, אם רוב מן הטמא טמא, ואם רוב מן הטהור טהור, מחצה למחצה טמא. **מי שפיכות שירדו עליהן גשמים, אם רוב מן הטמא טמא, אם רוב מן הטהור טהור, מחצה למחצה טמא.** **אמתי בזמן שקדמו מי שפיכות, אבל אם קדמו מי גשמים אפילו כל שהן למי שפיכות טמא.**
ד. 'הטורף את גגו והמכבש את כמותו וירדו עליהן גשמים, אם רוב מן הטמא טמא, אם רוב מן הטהור

דמו ומכשירין אי נמי טמאין ממש אם נגעו בטומאה דכיון שנפלו לתוכן טיפת מים הוכשרו ומיהו צור ציר לא יתכן לפרש כן דציר לאו צר קיבולי טומאה הוא כדאמרין בצרכות צפרק הלוקח צהמה (דף כב.) וכי הוי מיעוטו מים נמי אמרינן התם דטמילי להו צרובא דטהור ואלת דגרסי אפילו צור סיד כלומר שהוא מלא [מין] פירות ונפל לתוכו טיפת מים כל שהו: **הולכין אחר הרוב.** דאם רוב יין דבש וחלב וטמאין ואם רוב מי פירות טהורין: **ד. הטורף את גגו.** שמדיח את גגו ומרביצו במים (שהיו בגגו ובכסות מים) טמאין וירדו עליהן מי גשמים

פירוש הרא"ש

מרחץ טמאה ששפך מים טמאים לתוך האמבטיה גם היזעה טמאה. ואם המים טהורים היזעה מכשרת וחשיבא לרצון דאי אפשר למרחץ בלא זיעה: **בריכה.** ששפך לתוכה מים טמאים: **ג. שתי בריכות וכו' ברזל טמא.** צפרק י"א דכלים תנן העושה כלים מן העשת ומן התכרה טהורים משברי כלים ומן הגרובי וכו' טמאים ואם בלא מזה ומזה יחד אולינן צמר רובא: **גפסראות.** שברי כלי חרס. (גליון: כדאמרין לעיל גיסי תרי): **אם רוב עובדי כוכבים המים טמאים.** שגזרו עליהם שיהיו כוזים לכל דבריהם ומעיינותיהן. גליון (פירוש מן רגליהם ומי נחיריהם ודמעומיהן ודוקיהן) טמאים: **מי שפיכות.** המים הנשפכים מן הצמים וצחוקת טומאה הם: **שירדו עליהם מי גשמים.** אם רוב מי גשמים בטלו צהם מי שפיכות וטהורים ולא נטמאו צהם מי גשמים כיון דלא תחשיבניהו אבל אם קדמו מי גשמים אפילו כל שהוא למי שפיכות שנפלו עליהן טמאים כיון שירדו כבר נחא ליה צהן ומקצלין טומאה והוא שירדו לתוך כלי אבל צקרקע מחוברין ניהו ולא מקבלי טומאה. גליון (הרמב"ם בפסקיו בטומאת אוכלין קאמר צין בכלים צין צקרקע אמנם לא זכר זה בפירושו למשנה זו): **ד. המטהר את גגו.** המטהר שוטפו במים טמאים: **והמכבש את כמותו.** במים טמאים:

עין משפט נר מצוה

יא. מ"י פרק ו' מהל' שבת הל' ו' סמג לאין סה טו"ע או"ח סי' שטו סעיף יג.

יב. מ"י פרק ו' מהל' שבת הל' ו' סמג לאין סה טו"ע או"ח סי' שטו סעיף יג.

מסורת הש"ס

(ג) שבת קכב. קנא. ע"ש

(ג) [בשבת קנא. איתא על מחלה]

פי' רב האי גאון

פ"ב: ו. א"מ יש בה רשות. פי' שלטון כדגרסינן בגמרא (שבת קנא, א) מאי רשות אמר רב יצחק צריה דרז יהודה א"מ יש שם אדם תשוב שיש לו עבדים שמממין לו עשרה קומקומין מ"ס צבת אחת רותן מיד.

צינונים ברמב"ם

מ"ה: (א) בנדרפס: הוא נטור קטן בלשון ערבי אל אבן שיוצד בו המים במרחק.

מ"ו: (א) בנדרפס חסר מכאן עד אסרנו. (ב) בנדרפס: בלגל.

(ג) בנדרפס: התעורה הולת שהיא טועה.

ליקוטי הגר"א

מ"ה: א"מ יש בה רשות רוחץ בה מיד. דסתמא בשבילו הוחם. ואע"פ שידוע לו שהוחם בשבת מותר שהוחם בשביל הרשות וכן פסק הרמב"ם. והיינו דקתני סיפא גבי ירק א"מ יש בה רשות לוקח מיד שבשבילו הובא. והא דאמרין בגמרא שיש לו עשרה עבדים הואיל ויש לו עשרה עבדים אדם חשוב הוא להחם בשבילו. דליכא למימר הואיל ויש לו הרבה עבדים סתמא הוחם אחר השבת שעושים מהר דא"כ גבי ירק מאי איכא למימר מה לי אחד המביא מה לי עשרה שמביאים. (א"י)

באמבטי קטנה א"מ יש בה רשות. פי' א"מ בעל האמבטי הוא רשות כדמפרש בגמ' שיש לו י' עבדים שמממין לו י' קומקומין בבית אחת. רוחץ בה מיד. פי' דחלינן שאחר השבת הוחם. (בהגרי"א)

מ"ו: א"מ יש בה רשות. פי' שמביא ירק למכור חלינן שאחר השבת הביאו ממקום קרוב לפיכך לוקח מיד. (בהגרי"א)

המים היוצרים מן הגג ומן הכסות א"ס רוב מי גשמים טהור: **א"מ הופיפו לנמף**. שמממין הטיפין לירד זו אחר זו יותר מבתחילה טהור דודאי רבו: **תניא בתוספתא** (פ"א) הטורף את גגו והמכבס את כסותו אימתי הוא יודע אם רבו מי גשמים אם לאו בתחלה הוא מנטף טיפין דקין ועכשיו הוא מנטף טיפין עבות ר' יהודה אומר בתחילה הוא מנטף טיפין טיפין חתוכות ועכשיו הוא טורד טיפה אחר טיפה: **ה. עיר**

ישראל ועובדי כוכבים דרים בתוכה והיתה בה מרחץ מרחצת בשבת א"מ רוב עובדי כוכבים רוחץ בה מיד וא"מ רוב ישראל ימתין בכדי שיחמו החמין, **מחצה** ימתין בכדי שיחמו החמין, ר' יהודה אומר באמבטי קטנה א"מ יש בה רשות רוחץ בה מיד. פירוש רותן זה מיד למוצאי שבת דכיון דרוב עובדי

כוכבים אדעתא דעובדי כוכבים הוחמו ואין צריך להמתין בכדי שיוחמו: **רשות**. שולטנות ואע"פ שרוב ישראל דרך שולטנות לרחוץ באמבטי קטנה ורואים שיהיו חמין מוכנים כל שעה ושעה צפרק [שאל] (דף קנא). מפרש מאי רשות אמר רב יצחק צריה דרז יהודה א"מ יש שם אדם תשוב שיש לו עשרה עבדים שמממין לו י' קומקומין מ"ס צבת אחת רותן מיד: **ו. ירק**. שנתלש בשבת דכיון דרוב עובדי כוכבים אדעתא דעובדי כוכבים נתלש: **ממקום קרוב**. שיש שם ירק ואע"פ דשמא הוצא ממקום רחוק: **וא"מ יש בה רשות**. אע"פ שרוב ישראל דרים זה דרכם לעשות בשבת הרשות שהיא לו ירק מוזמן כל שעה:

כדי שהיא מצוי לו מיד עם זאת השבת. וכאשר אמרנו שאי אפשר לו אלא אם כן ימתין בכדי שיעשו, לא ירמוז לו שיעשה בשבת בשבילו כלל, (2) לפי שאין לו תועלת בזה הואיל ואי אפשר לו מבלי להמתין, ונמצא ממתיין לזאת השבת להתחיל את המלאכה מראשיתה. וכל זה כדי להרחיק מאמירה לגוי שהיא אסורה משום שבות. והבן הערה (2) זו כי היא חשובה.

פירוש הרא"ש

א"מ הופיפו לנמף. כשמממין הטיפין לירד זו אחר זו צידוע שרבו מי גשמים. גליון ר"מ. גורם טורף גגו והוא עיין שטיפה והמים היוצרים מן הגג דינים כמי שפיקות והוא מלמדינו הא"מ ידע א"ס רבו מי גשמים ובתוספתא (פ"ב) מפרש מחלוקת ורבי יהודה ור"ק דת"ק סבר א"ס היו טיפי הגג קטנות וטיפי המטר גדולות או רבו מי גשמים רבי יהודה סבר אפילו לא היו גדולות אלא שבשבת מי גשמים מממין לירד רבו מי גשמים ואין הלכה כרבי יהודה: **ה. עיר** **ישראל** כו'. פירוש רשות שולטנות ואע"פ שרובה ישראל דרך המושל לרחוץ באמבטי קטנה ורואה שמהא מוכנת לו בכל עת ואין הלכה כרבי יהודה: **ו. מצא בה ירק וכו' ממקום קרוב**. שגדל בו ירק אע"פ שזה היקף שמא צא ממקום רחוק לא מממין כולי האי: **א"מ יש בו רשות** [מלין] דבשבת צא היקף: גליון (ר"מ) משום דכל דבר הנעשה בשבת ישראל בשבת אסור למוצאי שבת בכדי שיעשו גזירה שמא יאמר לעובד כוכבים שיעשה בשבת דבר שצריך למוצאי שבת משום דאמירה לעובד כוכבים שבות א"ס כן לא יריות מאומה באומרו לעובד כוכבים שיעשה בשבת הואיל וצריך להמתין למוצאי שבת בכדי שיעשו: **מחצה**

נדע א"ס רבו מי גשמים על מי שפיקות. וכבר ציירה התוספתא [מכשירין פ"א ה"ז] א"מ הו', וצמח היא מחלוקת ר' יהודה. והיינו, כי ת"ק אומר שא"ס היו הטיפות הנוטפות קטנות, וירדו גשמים וגדל שיעור הטיפות, הרי רבו מי גשמים. ור' יהודה אומר שאע"פ שלא גדלו אלא היה צין טיפה זו לטפטוף טיפה שניה זמן מה, וירדו גשמים ונעשו הטיפות תכופות, הרי רבו מי גשמים. ואין הלכה כר' יהודה. **ה. אמבטי קטנה** צריכה (2) קטנה, כלומר ה"אבון" שיוצרים לתוכו צמרחה, א"ס היה קטן והיה צאצאו המקום מלך, צבור המלך מחממים אותו בכל יום ומותר לרחוץ בו מיד ואע"פ שרוב העיר ישראל. ואין הלכה כר' יהודה. וכבר ציארנו באצות [פ"א מ"ז] כי שם השלטון רשות. **ו. כלומר א"ס מצא בה ירק נמכר** צמחא שבת. והעיקר אללנו שכל

עין משפט נר מצוה

יג. מ"י פט"ו מהל' איסורי ביאה הל' כו טו"ש ע"ה ע"י ד סעיף ג.

יד. מ"י פ"א מהלכות גזילה ואכילה הל' ז סמג עשין עד טו"ש ע"י חו"מ ס' רנט סעיף ג.

טו. מ"י פ"ח מהל' מאכלות אסורות הל' יא סמג לאין קמח טו"ש ע"י י"ד ס' קי סעיף ג.

מסורת הש"ס

(ד) כמזכיר טו: [סנהדרין עט.] יומא פד: (ה) (ז"ל על מחנה) (ו) ב"מ כד. ע"ש (ז) [חולין זח. ע"ש]

ציונים ברמב"ם

מ"ח: (א) בנדרס: סוכר עירוב טוב הקמח ורעמו. (ב) בנדרס: המורסן, וע"י כחובות קיב ע"א שהקיבר אינו המורסן.

פי' מהר"ם מרומנובורג

פ"ב: ח. אוכלי פת עיפה. נ"ל פת בעלי בתים שאינה של נחתומים.

ליקוטי הגר"א

מ"ז: מצא בה תינוק מושלך כו'. חניא בתוספתא מצא בה תינוק מושלך מחצה למחצה מטילין עליו שני חומרים ורבי יהודה אומר אם היתה שם נכרית אחת או שפחה אחת היא חשודה להשליך. (א"ד)

ז. מה שאמר **אם רוב גוים גוי לענין שיהיה מותר לו** לאכול נבילות, והוא מותר לנו להאכילו שאר האיסורין. **ואם רוב ישראל ישראל לענין שמחזירין לו אצדה** כשראל. **מחצה למחצה ישראל לענין הנוקיס, שאם** הזיק שורו ישלם חצי נזק כשראל. אבל לשאר הדברים הרי הוא ספק בשלש האופנים, ודנים בו להחמיר, מי שהורגו אינו נהרג, ואם קדש אשה הרי היא אשת איש וזריכה גט מספק, ואם בא עליה פסלה לכהונה. ולא יהיה כשראל לכל דבר להקל ולהחמיר עד שיטבול לשם גירות. ואין הלכה כר' יהודה. ח. כבר נתבאר לך צפ' שני של מציעה ומ"ח שהמואל מציאה חייב להכריז. וענין פת עיפה עיפה ציטית. ור' יהודה שם לב" (א) גם על טיב הקמח וריעותו. וקיבר הוא "אלכישכר". (ב) וענין אמרו **הולכין אחר רוב אוכלי פת עיפה לפי הידוע** מעניינם, אם היו הרוב הללו חברים ותהיה פתם טהורה, או עמי הארץ ותהיה פתם טמאה. ואין הלכה כר' יהודה. ט. אם היו רוב הטבחים ישראל הרי

ז. **"מצא" בה תינוק מושלך, אם רוב גוים גוי, אם רוב ישראל ישראל, מחצה למחצה ישראל. ר' יהודה אומר הולכין אחר רוב המשליכין.** ח. **"מצא" בה מציאה, אם רוב גוים אינו צריך להכריז, ואם רוב ישראל צריך להכריז, מחצה למחצה צריך להכריז. מצא בה פת, הולכין אחר רוב הנחתומין. אם היתה פת עיפה הולכין אחר רוב אוכלי פת עיפה. ר' יהודה אומר אם היתה פת קבר הולכין אחר רוב אוכלי פת קבר.** ט. **"מצא" בה בשר הולכין אחר רוב הטבחים. אם היה מבושל הולכין אחר**

אומר החכמה

רביה דלאו ישראל אנא ואמן לך אבל להחזיר לו אצדה לא מצי למימר דמספיקא לא מפיקין ממנו ומיהו היכא דרוב ישראל מחזיר לו אצדה אע"ג דקיימא לן כשמואל דאמר בריש המוכר פירות (דף ז"ב:) אין יהודה בממון אחר הרוב: **אחר רוב המשליכין.** דהיינו כותים ואע"פ שהם מיעוט כדקמני בתוספתא (סז) רב יהודה אומר אם היתה שם כותית אחת חשודה להשליך: **תניא בתוספתא (סז) מצא בה תינוק מושלך מחצה למחצה מטילין עליו שני חומרים.** פירוש. שני חומרים לא לענין נגיפה איירי כדמוכח בכתובות (דף טו:) דהמואל מחזירו עליו הראיה אלא לענין איסורין דמחמירין עליו כשראל דאסור נבילות ומחמירין עליו ככותי כי הריא דאמרין בפרק ד' מיתות (דף נט.) דעובד כוכבים העוסק בחורה חייב מיתה א"כ אם קדש אשה ובא ישראל אחר וחזר וקידשה: ח. **ט. אחר רוב נחתומין.** לפי שגזרו על פיתן של עובדי כוכבים והיא מ"ח דבר כדאיתא פ"ק דשבת (דף יז.) ובפרק שני דמס' ע"ז (דף לו.): **פת עיפה.** פת נקיה: **פת קיבר.** פת שאין נקי כדאמרין בשלהי כתובות (דף ק"ב.) סאה ציהודה עושה ה' סאין, סאה קמח סאה סולת סאה סובין סאה מורסן סאה קיבוריא: **אחר רוב טבחים.** בפרק גיד הנשה (דף כה.) פריך מינה לרב דאמר צער שנתעלם מן העין אסור דלא מצי לשנויי צנמצא ציד עובדי כוכבים דא"כ מאי קאמר צנמצא הלך אחר רוב אוכלי צער נחוי אי עובד כוכבים

פירוש הרא"ש

ז. **מצא וכו'. אם רוב עובדי כוכבים עובדי כוכבים.** מפרש בסוף פ"ק דכתובות (דף טו:) להאכילו נבילות אבל לא לפקח עליו את הגל דאין הולכים בפיקוח נפש אחר הרוב: **אם רוב ישראל ישראל.** להחזיר לו אצדה ואע"ג דקיימא לן כשמואל בפרק המוכר פירות (ב"ב ז"ב:) דאין הולכים בממון אחר הרוב ה"מ כשיש למוחזק טענה לומר שהממון הוא שלו אבל הכא אזלינן בתר רובא ואע"ג שאסור להחזיר אצדה לעובד כוכבים סמכין ארובא: **מחצה על מחצה ישראל.** לניקין דאי נגח תורא דידה לתורא דידן פלגא משלם ואידך פלגא אמר ליה אייתי רביה דלאו ישראל אנא ואשגל לך אבל לא להחזיר לו האצדה: **אחר רוב המשליכין.** דהיינו עובד כוכבים וקמני בתוספתא (פ"ב) ר' יהודה אומר אם היתה שם כותית אחת חשודה להשליך: גליין (ר"מ) אבל לשאר דברים אזלינן ציה לתומא דהורגו לא ירגא ואם קידש אשה היא אשת איש וזריכה גט מספק ואם בא עליה פסלה לכהונה ואינו כשראל לכל דבר להקל ולהחמיר עד שיטבול לשם גירות ואין הלכה כרבי יהודה: ח. **מצא בה מציאה וכו' מחצה על מחצה צריך להכריז.** אע"ג דאין מחזירים במחצה על מחצה מכל מקום צריך להכריז שמה יצוא ישראל וימן זה סימן: **רוב נחתומין.** ואם הם עובדי כוכבים אסור משום פת של עובדי כוכבים: **פת עיפה.** פת נקיה ואין הנחתומין עושים אותה אלא הרגילים לאוכלה אופים אותה ציטים וכן פת קיבר שאינו נקי שלא יטעול מורסנה ממנה: ט. **[אחר רוב הטבחים.]** אסן רוב טבחים ישראל מותר, אע"פ שרוב יוצאי העיר עובדי כוכבים. ולמאן דאמר (חולין ז"ה) צער שנתעלם מן העין אסור מוקי לה בעומד ורואהו. ור"מ פירש ענין הפת אם הוא של חברים או של

עין משפט נר מצוה

טז. מ"י פ"א מהל' מעשר הל' ט ועיין במ"ט.

יז. מ"י פ"א מהל' מעשר שני הל' יא ועיין במ"ט.

צינונים ברמב"ם

מ"י: (א) בנדרס: הפירות שזיד העכו"ס הן טבלים. (ב) גנדפס [עפ"י מהדו"ק]: והלכה כמכמים. וע"ע בפאה פ"ד מ"ט ודמאי פ"ה מ"ט וגיטין פ"ד מ"ט, ועי' בהל' תרומות פ"א הי"א ובתשובות רבינו (מהר" בלאו) סי' קכט וסי' שלו, ועע"ש בס' המפתח שבמהר" הרב פרנקל.

ליקוטי הגר"א

מ"י: אם רוב מכניסין לבתיהן פטור. כדנתן במעשרות (פ"א ח') בר"א במוליד לשוק אבל במוליד לביתו אוכל מהם עראי עד שהוא מגיע לביתו. דמאי. כלומר ספיקא הוא ולא דמי לשאר דמאי. (א"ח)

וחכמים אומרים. פ"י דקסברי יש קנין כו' אֵתְּ הַתְּמָנָה מדאורייתא פטור ואינו חייב אלא מדרבנן לפיכך הקילו כשישראל אחד מטיל לתוכו. ושל רביעית על של חמישית. ל"ג דבשתייהם מעשר שני. וא"נ גרסינן משום דאין מעשרין משנה על שנה. (בהגר"א מ"י)

רוב אוכלי בשר מבושל. י. המוצא

פירות בדרך, אם רוב מכניסין

לבתייהן פטור, למכור בשוק חייב,

מחצה למחצה דמאי. אוצר שישראל

וגוים מטיילין לתוכו, אם רוב מן

הגוים ודאי, ואם רוב מן ישראל

דמאי, מחצה למחצה ודאי דברי ר'

מאיר. וחכמים אומרים אפילו כולם

גוים וישראל אחד מטייל לתוכו דמאי.

יא. "פירות שנית שרבו על של

שלישית, ושל שלישית על של

רביעית, ושל חמישית על של

ששית, ושל ששית על של שביעית,

נקיט ליה אי ישראל נקיט ליה ומשני צעומד ורואהו: אותו הצער צער שחוטא, ואם היו גוים הרי הוא צער י. פטור. מלעשר דעדיין לא ראה פני הצית ולא נבלה ומטמא, כי האמור כאן אינו אלא לענין

נתחייב: למכור בשוק. שרוב (עובדי כוכבים) הטומאה והטהרה בלעד, אצל לענין האכילה אסור [המציאים למכור בשוק מן הצית מציאין אותו וחייב: לאכלו בכל אופן שיהיה, כי העיקר אכלנו וצ"מ כד, ב וש"נ] צער הנעלם מן העין

אסור, אלא אם כן היה לו צו טביעות עינא והוא מכירו, אזי מותר לאכלו אחר שנעלם. י. אם היו רוב בני אדם כונסים לצתייהם את הפירות, הרי אינם מציאים אותם עד שמפרישים מהם המעשרות, כי משיבואו לבית יקבעו למעשרות ואסור לו לאכול מהם עד שיעשר כמו שציארו במסכת מעשרות [פ"א מ"ה], ועל כן הוא מפרש מהם המעשרות ואז יציאם לביתו, ומה שנופל מהם בדרך פטור מן המעשר לפי שהוא בחזקת מעושר. אצל אם הציאם

למכור בשוק הרי הוא מציאם טבל לפי שהוא אוכל מהם עראי, ועל כן הם בחזקת טבל וחייבות צמערות. וכבר צארו במסכת דמאי [רפ"א] שהדמאי, והוא הדבר שיש בו ספק, חייב תרומת מעשר ומעשר שני בלעד, ואמרנו הטעם בזה. וכבר צארו כמה פעמים בסדר זרעים [פאה פ"ד מ"ט ודמאי פ"ה מ"ט] שרבי מאיר לצדו הוא שסובר אין קנין לגוי צאך ישראל להפקיע מן המעשרות, ועל כן פירות⁽⁸⁾ הגוי לדעתו טבלים וחייבין צמער שני ודאי. וחכמים אינם עושים אותם דמאי אלא מתמת הישראלי בלעד שפירותיו חייבין צמערות, ואנחנו מסופקים אם עשר או לא עשר, אצל אילו היה כל האוצר של גוים היה פטור מן המעשרות כמו שציארו בכמה מקומות באותו הסדר [שס]. והלכה⁽⁹⁾ כר' מאיר. יא. כבר צארו מספר פעמים בסדרים הקודמים [דמאי פ"ד מ"ד ואבות פ"ה מ"ח] כי מה שמפרישים בשנה הראשונה של השמיטה ובשניה ובשלישית, הוא מעשר ראשון ואחר כך מעשר שני, ובשנה השלישית והשנייה מפרישים מעשר שני, והוא אמרו יתעלה [דברים כו, יב] כי תכלה לעשר את כל מעשר וכו'. ודיני פירות שנה שביעית ידועים, ורובם פסוקים, וכבר צארו במקומם. ומה

פירוש הרא"ש

עמי הארץ לענין טומאה וטהרה. ואין הלכה כר' יהודה, וגם לענין צער פירש דלא איירי אלא לענין טומאה וטהרה אם הוא צער נבילה או שחוטא אצל לאכילה קי"ל דצער שנעלם מן העין אסור אלא"כ יש בו טביעות העין: י. המוצא פירות וכו'. פירוש אם רוב בני העיר מכניסים פירותיהם לבית לקיום פטור זה המוצא מלעשר דמאמא כשהולכים לבית נפלו ולא ראו עדיין פני הצית ומותרים באכילת ארעי: ואם רוב בני העיר מוכרים פירותיהם בשוק חייב. לעשר דמי שמוכר פירותיו בשוק מכנים כולם לבית ומוציא בכל יום מעט מעט למוכרם בשוק וחייבים צמער שני ראו את פני הצית. והרמב"ם פירש שמכנים פירותיו לבית אינו מכניסם עד שיציא מהן המעשרות תחילה לפי שניסמן לבית קובעתן למעשר ואף ארעי אינו יכול לאכול עד שיעשר לכך מעשרן תחלה קודם שמכניסם לבית לפיכך המוצא מהם בדרך בחזקת מעושרין הם. גליין (פירות שבר עשן צגורין). אצל כשלקח מן השדה ומוליקם בשוק למכור אינו מעשרם לפי שמותרים באכילת ארעי והמוצא חייב לעשר. וצירושלמי דמעשר שני (מעשרות פ"ג ה"א) משמע שלא היו מפרישים מעשרות אלא צית דגרסין מלא פירות ממותרים בשדה מכונסים אסורים משום גול מפוזרים מותרים משום גול, בין כך ובין כך חייבים לעשר ופטורים מתרומה גדולה שא"ל לגורן שמתקרא אלא"כ נתרמה תרומה גדולה. ומסקי' התם מעשרות מהיכן הם נוטלים מן הצית או מן השדה אשמועינה מן הדא מה שאמר שפטורים מתרומה וחייבים צמערות. רבי חנינא בר פפא שמע ליה מהבא עיבור אחד שאני עמיד למוד נתון לעקיצא בן יוסף הדא אמרה מן הצית: מחצה למחצה דמאי. כלומר ספק: אם רוב עובדי כוכבים ודאי. דאין קנין לעובד כוכבים צאך ישראל להפקיע מידי מעשר ואפילו למ"ד [גיטין מ"י]. יש קנין מדרבנן חייב והעובד כוכבים לא עישר: וישראל אחד מטייל לתוכו דמאי. דאין הולכים בממון אחר הרוב ועבד המעשרות לעצמו. גליין (ר"מ אין הלכה כר"מ): יא. פירות וכו'. סדר מעשרות כך הוא שנה ראשונה של שמיטה ושנייה ורביעית וחמישית מעשר ראשון ומעשר שני שלישית וששית מעשר ראשון ומעשר שני במקום מעשר שני ואם נתערבו פירות של השנים הללו באוצר הולכים אחר הרוב אם רוב פירות של שמיטה ראשון ומעשר שני על הכל כי מיעוט הפירות של שלישית וטבלים צדו ועולים מידי טבל בהפרשת מעשר שני כאילו גדלו בשניה וכן של ששית ושל שביעית אם רוב של שביעית נוהג קדושת שביעית בכלם וגם אוכלין בלא מעשר ואם רוב משל ששית אין נוהג בהם שביעית ומעשר כולן:

עין משפט ור מצה
פ"ג: א. מ"י פ"ד מהל' טומאת אוכלין ה' ה.
ב. ג. מ"י פ"ד מהל' טומאת אוכלין ה' ו.
ד. מ"י פ"ד מהל' טומאת אוכלין ה' ז.

פי' מהר"ם מרוטנבורג
פ"ג: א. רבי יהודה אומר כל שהוא כנגד המים בכי יותן. בנזקת מנהר"ם אינו בכי יותן. כלומר הסמוכים ממש למים אינם בכי יותן דלא ניחא ליה שיצאו עליהם המים משום דכלא"ה יש להם לחלומות די מלחלומות המים הסמוכים אליהם.

ב. ושאר כל המשקים טמאים [כ"ה ג' מנהר"ם] כלומר כל משקים הטמאים כגון שמן דבש חלב דס טל דמתן לקמן פי' בתרא הן מכשירין וסתם מתני' ר"מ וכי היכי דלית ליה דכלי טמא חושב משקים כדמוכח במוספתא לקמן פרק ד הי"י קסבר משקים טמאים מכשרי. אף על גב דלילו הוו טהורים לא מכשרו.

הגהות הגר"א

[א] פ"ג מ"ב: ב"ש, אמר רבי יוסי בד"א, כצ"ל.

ליקוטי הגר"א

פ"ג: מ"א: לרבנן הכל בכי יותן אפי' הצד שאינו כנגד המים שנתלחלו מאותן שכנגד המים. ולר"י שכנגד המים בכי יותן דניחא ליה וכל שאינו כנגד המים אינו בכי יותן אע"פ שנתלחלו מאותן שכנגד המים לא ניחא ליה דאי הוה ניחא ליה היה מניחן בשני שקים ע"ג המים והוה כולה כנגד המים. (א"ה)

מ"ב: חבית שהיא מלאה פירות. תניא בתוספתא אמר ר' יוסי בד"א בשל חרס אבל בשאר כל הכלים אינן שואבין וכלי אבן הרכים הרי הן ככלי חרס. (א"ה)

מ"ג: בירושלמי מפרש דלרבנות נקט פת דאפילו הוא חמה ה"א מחמת החמימות הוא דוחה אח הריה ואינו בולע ואין חילוק בין סתומה לפתוחה רק שצריך שיחה המשקין וגם הפת נוגע בחביות. (בהגר"א)

להחמיר. [ו] לענין ספיקא דמעשר שני ומעשר עני יפריש מעשר אחד ויחלל המעשר על המעות ויחלק הפירות לעניים והמעות יאכל צירושלים והיינו שני עישורין דר"ע דפ"ק דעירובין (דף ק"ז.) ולענין ספיקא דשביעית חייבין צמער וחיבין בקדושת שביעית שלא לעשות בהם סחורה ומלוגמא וחיבין צמער:

פרק ג': א. שאבו.
 מלשון שהשעורים שואבות דפ' בתרא דמסכת ע"ז (דף ס"ו:) וכמו שאבזו דקנקנים דמוספתא שהצאחי לעיל בפרק קמח"ד ה"ד הפירות כשמונחים על שפת הנהר משקה טופח עליהם מחמת לחלומות המים ובכוונה נותנים אותם שם כדי שישאבו ויראו הפירות גסין:

ב. ושאבו. נתלחלו הפירות ומשקה טופח עליהן: **ושאר כל המשקין.** כלומר כל משקין מכשירין לקבל טומאה שצעה משקין הן ותולדותיהן דתנן בפרק בתרא: **תניא בתוספתא** (פ"ב) א"ר אסי [א] במה דברים אמורים בשל חרס אבל בשאר כל הכלים אינן שואבין וכלי אבן הרכים הרי הם ככלי חרס: **ג.** הרודה פת חמה. כי האי גוונא תנן במסכת תרומות (פ"י) ופליגי צעהניחה על פי חבית של יין של תרומה אי מיתסרא לזרים או לא וצפרק בתרא

דמסכת ע"ז (דף סו:) מיימי לה אכל מתניתין הכא לענין הכשר תנן וצפת שנילושה צמי פירות ולא הוכשרה צמים ופליגי השתא אם הוכשרה ציין של חבית או לא אי נמי ציין טמא ופליגי אם נטמאת כאליו נגעה ציין טמא או לא ועלה דהיא דתרומות משמע צירושלמי בגמרא דפליגי אפילו צחצח סתומה שהמגופה עליה דאפילו הכי הפת

שארר **מחצה למחצה להחמיר** רוצה לומר שאם היתה התערובת צין פירות השנה השלישית והשנה שלפניה או שלאחריה, או צין פירות השישית והחמישית, הרי זה מפרש מאותם הפירות מעשר ראשון התמיד, ואחר כך מעשר שני. כי מעשר עני אין צו קדושה, ומעשר שני קודש וטעון הבאת מקום, כמו שציאורנו במקומו [מס' מע"ט]. ואם היתה התערובת מחצה למחצה צין פירות שביעית והשנה שלפניה או שלאחריה, הרי אותו המעורב דנים צו דין פירות שביעית ויאכל בקדושת שביעית.

פרק שלישי

א. "שק שהוא מלא פירות ונתנו על גף הנהר או על פי הבור או על מעלות המערה ושאבו, כל ששאבו בכי יותן. ר' יהודה אומר כל שהוא כנגד המים בכי יותן, וכל שאינו כנגד המים אינן בכי יותן.

ב. "חבית שהיא מלאה פירות ונתונה לתוך המשקין או מלאה משקין ונתונה לתוך הפירות ושאבו, כל ששאבו בכי יותן. ^א בא"ו משקין אמרו, במים ביין ובחומץ, ושאר כל המשקין טהורים. ר' נחמיה מטהר בקטניות שאין הקטניות שואבות. **ג.** הרודה פת חמה ונתנה על פי החבית של יין, ר' מאיר מטמא ור' יהודה מטהר. ר' יוסי 'מטהר בשל חטים ומטמא בשל שעורים מפני שהשעורים שואבות.

פירוש הרא"ש

מחצה למחצה. מעשרן ונוהג בהן קדושת שביעית שלא לעשות בהם סחורה ומלוגמא וחיבין צמער ובשאר השנים פירוש חמשים וששים מפרש מעשר א'. גליון (והרמב"ם פי' מעשר שני) ומחללו על המעות ומחלק הפירות לעניים ואוכל המעות צירושלים כעין שני עישורין דר"ע דפ"ק דעירובין (דף ק"ז):

פ"ג. א. שק שהוא מלא פירות. כגון מיני זרעונים: **ונתנו על גב הנהר.** כדי שיתלחלו שיראו גסין: **כל ששאבו.** ויש עליהם משקה טופח הוכשרו דחשיב משקה כיון שצא מנה המים ור' יהודה סבר דלומן שלא כנגד המים זיעתן לא חשיב משקה כי היא צאה מפירות שכנגד המים ולא מגוף המים, ואין הלכה כרבי יהודה: **ב.** חבית וכו'. מים ויין וחומץ הם רכים ועוצרין את דופני החבית ומלחלחין את הפירות אבל שאר משקים מו' משקים שהם מכשירין עצים הם ואינם נכנסים בחבית ויש ספרים דגרסינן ושאר כל המשקים טמאים ואינה גירסה נכונה וצמוספתא [פ"ב] קמי דצ"א צל חרס אבל צאאר כל הכלים אינם שואבים וכלי אבן הרכין הרי אלו ככלי חרס. גליון (ר"מ. אין הלכה כרבי נחמיה): **ג.** הרודה פת וכו'. ע"פ חבית של יין פירוש ולא הוכשרה הפת כגון שנילושה צמי פירות א"ר צהוכשרה והיין טמא ויראה לי דמייירי שלא ראה הפת עד אחר זמן ואינו יודע אם היה עליו משקה טופח ר"מ סבר דודאי שאב דאי מייירי כשראו אותו מיד מאי פלוגמא שייך הכא אם שאב לכ"ע הוכשר. גליון (ר"מ. והלכה כר' יוסי):